

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61,
987-55-13, факс 987-65-14, [e-mail: arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 1108

Дата: 26.10.2020 г.

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,
представяван от своя председател –
Ралица Негенцова

ОТНОСНО:

Инициране на промени в Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (Обн. - ДВ, бр. 66 от 25.07.2003 г.), осигуряващи достъп до информация на заинтересованите лица и техните пълномощници до досиетата на децата, открити по повод на постъпили сигнали по чл. 9 от ППЗЗД до Дирекциите „Социално подпомагане“ .

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

Конституцията на Република България (КРБ) в чл. 56 прогласява правото на защита за Основно право на гражданите. Конституционният съд в своята

практика последователно е подчертавал изключителната важност на правото на защита в системата от основни конституционни права: "правото на защита е основно, всеобщо, и в същото време лично право, което има и процесуален характер, защото е средство за защита на друго право (накърнено или застрашено)... То включва в себе си ... правото да бъде защитен всеки застрашен законен интерес" - Решение № 3 от 1994 г. по по к.д. № 1 от 1994 г. (ДВ, бр. 49 от 1994 г.).

В чл. 14 и чл. 47 от КРБ, като висша ценност на нашето общество, се поставят под закрила децата, чрез подпомагане на тяхното отглеждане и възпитание. Тази закрила се осъществява като права и задължения на техните родители, а държавата е призвана да подпомага реализирането на тези права и задължения.

В правната рамка на защита и реализиране на тези права, държавата се намесва чрез определените в Закона за закрила на детето (ЗЗД) органи за закрила. Пряко и най-съществено това се реализира от Дирекциите за социално подпомагане (ДСП), техните отдели за „Закрила на детето" и доставчиците на социални услуги. Съгласно ЗЗД и Правилника за прилагане на ЗЗД (ППЗЗД), всяка ДСП, събира, проучва и оценява придобитата информация за детето, родителите, настойниците, попечителите или лицата, които полагат грижи за детето. Тази информация има фактологичен характер и лични данни.

Достъпът до информация, касаеща правен субект, е самостоятелно, изконно и неотменимо конституционно право на всеки субект, прокламирано в чл. 41 от КРБ. Правото на съдебна защита или институционална защита може да бъде упражнявано адекватно при наличие на достъп до информация. КРБ е извел като висша степен на защита съдебната такава, но достъпът до информация предхожда основанието и необходимостта за реализиране на съдебната защита. Не би било обосновано да се образува съдебно производство, без да има възможност да се изгради адекватна защитна позиция при необходима информационна обезпеченост.

Следователно, всеки попаднал под обхвата на работа на Дирекциите социално подпомагане, има право да знае каква фактологична и лична

информация се събира за него и как тя се интерпретира от органа по закрила. Обработката и интерпретацията на тази информация при всички случаи поражда права и задължения за субектите. В някои случаи това става чрез индивидуален административен акт, в други случаи тази обработка на информация остава без пряко отражение, но това също касае интересите на страните. Тази информация и анализи следва да подлежат на контрол, тъй като касаят правата и интересите на страните.

Съгласно ЗЗД информацията обект на обработка от ДСП може да се получи чрез „сигнал“, писмен или устен, чрез активно набиране на информация от социалните работници в ДСП, а в определени от закона случаи и анонимно /виж. Чл. 10, ал. 5 от ППЗЗД/. След постъпване на сигнала следва проучване и оценка на получената информация /чл. 14 ППЗЗД/. Практически социалния работник е неограничен в събирането на информация. От неговата преценка и компетентност зависи пълнотата и адекватността на отработване на същата. Съгласно чл. 15 ППЗЗД, в случай, че социалният работник установи риск за детето, открива т.нар. „случай“. Случаят представлява документално оформена работа и становище касаещи детето, родителите, настойниците, попечителите или лицата, които полагат грижи за детето и други. Това поражда определени права и задължения за тези субекти.

Правната рамка на защита на реализирането на правата на гражданите е насочена в две посоки, чрез съдебен контрол и чрез институционален контрол. В нито една от тях, обаче не е предвидена възможност страна предварително да се запознае със събираната информация и нейната интерпретация, за да изгради своята защита и така да реализира правата си.

От друга страна, няма никаква законодателна гаранция за правилното обработване на документите в Дирекциите социално подпомагане. Напротив, налице са множество сигнали за неправилно и нехронологично обработване на документи, касаещи права на граждани и задължения на длъжностни лица, като това в последващото съдебно производство предопределя изхода на делото в полза на административния орган и дава възможност за прикриването на злоупотреби. При извършването на проверки от вътрешноведомствен характер

не се допускат страни до запознаване с документите, които се изготвят за тях и това предопределя изхода на проверките и продължаващите злоупотреби.

Считаме, че при гарантиране на законодателна възможност за запознаване с материалите, съдържащи се в преписка или досието на детето, всеки гражданин би преценил превантивно необходимостта и целесъобразността от предприемане на правна/институционална защита или други действия за реализиране на свои конституционни права. Това би гарантирало и в голяма степен равнопоставеност между граждани и институции.

Към настоящия момент, отношенията на правните субекти с ДСП се характеризират със следното:

Възможност за запознаване с преписки по отработване на сигнали и случаи на дете има само при образувано вече съдебно производство, ако съдът изиска цялата преписка, но много често последната не се предоставя в пълнота пред съда. В тази връзка е установено, дори представяне на документи, не влизащи в състава на административната преписка, от юрисконсулт на сочените структури, както и въвеждане в заблуждение на съдебен състав относно произхода на документи, намиращи се по преписката. Изхождайки от факта, че преписката е представена от държавен орган, до голяма степен съдът се доверява на тази институция, което води до възможности за злоупотреби.

От ДСП се отказва достъп на родители или упълномощени от тях адвокати, до досиета/преписки, свързани с отработването на сигнали за техните деца. По този начин се ограничават правата им и възможността да се запознаят с документи, да изградят адекватна теза и обжалват административните актове на посочените административни структури на АСП.

При депозиране на жалби от граждани/адвокати срещу действие/бездействие на служители на ДСП, проверките се извършват абсолютно формално, като дори в много случаи Регионална ДСП иска от конкретната ДСП да представи становище на контролиращия орган, т.е. сама да се провери.

При проверки от инспектората на МТСП не се дава възможност на страни да се запознаят с документи и да удостоверят факти и обстоятелства по тях.

Неправилно водене на преписки от социалните работници, не се прономероват и прошнуроват. Това създава възможност за фиктивно и допълнително съставяне на документи или укриване/изчезване на документи, без знанието на страните.

Отказите на сочените институции се основават на Указание на Ивайло Иванов, бивш директор на АСП към МТСП с изх. №9103-10/29.01.2015г., с което те оправдават действията си. В указанието неправилно се интерпретира участие на адвокат в процедурата. Участието на адвокат касае запознаване с документи и участие в работни срещи, **без детето.**

В много от случаите по жалби на граждани АСП подхожда повърхностно и не се извършват адекватни проверки. Включително и при данни изнесени в медии.

При реализиране на социални услуги по реда на ЗЗД и ППЗЗД е предвидено да се сключва договор с доставчика на услугата или тя да се предоставя чрез административен акт, никъде обаче в отношенията между потребител на услуга и доставчик, не е предвидена възможност за запознаване с документи и данни, събирани и интерпретирани за целите на услугата и касаещи интересите на страните, при доставчика на услугата, който е страна по договора.

Предвид всичко гореизложено, е необходимо да се заложи в императивни правни норми правото на достъп до информация на детето, родителите, настойниците и попечителите или на лицата, полагащи грижи за детето, по начин по който да се получи целения ефект на информираност и защита на изконни права.

Поради това, предлагаме да бъдат извършени следните промени в Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето:

В чл. 17 да се добавят нови алинеи 2 и 3 със следния текст:

(2) Социалният работник е длъжен да води досието на детето прошнуровано и прономеровано, като хронологично подрежда документите по

реда на тяхното съставяне или постъпване и да ги отразява в деловодната система.

(3) При поискване от страна на детето, родителите, настойниците и попечителите или на лицата, полагащи грижи за детето, или от техните пълномощници, социалният работник е длъжен да осигури възможност за запознаване с досието на детето и съдържащите се в него информационни материали, както и да им предостави копия от същите.

В чл. 21. да се добави нова алинея 3 със следния текст:

(3) Доставчикът на социални услуги е длъжен при поискване от страна на детето, родителите, настойниците и попечителите или на лицата, полагащи грижи за детето, или от техните пълномощници, да им предостави възможност за запознаване с документацията по предоставяната социална услуга.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА